

Remissvar på utredningen *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60)*

Sammanfattning

Solna stad har beretts möjlighet att yttra sig över Kulturdepartementets utredning *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik*. Utredningen har haft i uppdrag att genomföra en sammanhållen analys av minoritetspolitiken, att se över minoritetslagen samt att utreda ett antal särskilda frågor.

Tyngdpunkten i utredningens uppdrag har varit utvärderingen av minoritetslagen och frågor som ansluter till det. Direktivet innehåller ett bemyndigande att se över hela det minoritetspolitiska området i vilket ingår att göra en analys i fråga om genomslaget av den minoritetspolitiska reformen 2010.

Utredningen gör två huvudsakliga bedömningar: 1) minoritetspolitiken behöver inriktas i större utsträckning på överföringen av språk och kultur mellan generationerna, och att språk och kulturell identitet ges en särskild tyngd. 2) minoritetspolitiken behöver integreras bättre inom andra politikområden. Två förslag tar särskilt sikte på det sistnämnda, nämligen att regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter inom förskolan och äldreomsorgen ska överföras från minoritetslagen till skollagen respektive socialtjänstlagen.

Solna stad är förvaltningsområdet för finska. Stadsledningsförvaltningen är i huvudsak positiv till utredningen som helhet och förvaltningen har valt att fokusera på vissa delar av utredningen av särskild vikt för kommunerna.

Stadsledningsförvaltningen välkomnar förslaget om överföring av lagstiftning samt förslaget om att ge Skolverket i uppdrag att utöka utbudet av utbildningsmaterial om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.

Många av förslagen i utredningen skulle ytterligare förtydliga det uppdrag som minoritetslagen innebär för Solna stad, underlätta förverkligandet av densamma samt vidare skapa stöd för verksamheterna och därigenom bidra till bättre service för solnaborna.

Förslag till beslut

Stadsledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar att som remissvar över utredningen *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60)*, anta tjänsteutlåtandet som yttrande.

Adress till SOU: http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2017/06/SOU-2017_60_webb.pdf

Beslutet ska expedieras till:

Kulturdepartementet

Bakgrund

Utredningen

2010 genomfördes en minoritetspolitisk reform, då bl.a. lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft. Sverige har fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, sverigefinnar, samer och tornedalingar. Samerna har dessutom erkänts som Sveriges urbefolkning. Antalet förvaltningskommuner har ökat kraftigt under de först åren från 38 till 75 kommuner och från 8 till 14 landsting/regioner i förvaltningsområden för finska, samiska och meänkieli. Dock anser utredningen att minoritetspolitiken misslyckats vad gäller förverkligandet av de grundläggande rättigheterna som alla de fem nationella minoriteterna ska tillförsäkras i landets samtliga kommuner.

I utredningen har när det gäller minoritetspolitikens övergripande inriktning gjorts två bedömningar. Den första bedömningen är att minoritetspolitiken behöver inriktas i större utsträckning på överföringen av språk och kultur mellan generationerna. Av minoritetspolitikens tre delmål bör därför målet språk och kulturell identitet ges en särskild tyngd. I synnerhet bör frågor som rör språkrevitalisering och ungdomars delaktighet prioriteras.

Den andra övergripande bedömningen är att minoritetspolitiken behöver integreras bättre inom andra politikområden. Utredningen konstaterar att minoritetspolitiken är sektorsöverskridande, men att den på alla samhällsnivåer riskerar att hamna i ett ”stuprör” vid sidan av andra politikområden. Utredningen gör bedömningen att regeringen och övrig offentlig verksamhet bör sträva efter att i ökad grad integrera de minoritetspolitiska frågorna inom övriga sektorsområden. Två förslag tar särskilt sikte på detta, nämligen att regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter inom förskolan och äldreomsorgen ska överföras från minoritetslagen till skollagen respektive socialtjänstlagen.

Utredningen innehåller förslag som rör kommun, landsting och stat.

Sammanfattningsvis innehåller utredningen följande frågor som rör kommunerna:

Beträffande statsbidraget föreslås att nuvarande ordning med statsbidrag för merkostnader i förvaltningsområden bör behållas och att bidraget även i fortsättningen ska användas för merkostnader som tillkommer genom minoritetslagen. Vidare föreslås att överföring av oförbrukade medel till nästföljande år bör finnas kvar även i fortsättningen. Det framgår inte om statsbidraget ska kopplas till de beslut som skolverket och socialstyrelsen fattar om verksamhetskrav.

Skolverket föreslås ges i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter och organisationer, ta fram stöd om förskola på minoritetsspråk i förvaltningsområde, samt fortbildning och annat metodstöd för förskollärare och annan personal som arbetar med språkrevitalisering.

I utredningen föreslås även att inom förvaltningsområden erbjuda förskola där ”hela eller delar av verksamheten” ersätts med att kommunen ska erbjuda hela eller en väsentlig del av utbildningen i förskolan på minoritetsspråket.

Utredningen föreslår vidare att skollagen bör förtydligas så att det framgår att kommuner inom förvaltningsområdena är skyldiga att erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i förskola som bedrivs på finska, meänkieli eller samiska inom fyra månader från att vårdnadshavaren anmält önskemål.

Ytterligare föreslår utredningen att rätten till förskola på finska, meänkieli och samiska i förvaltningsområdena bör föras in i skollagen och att minoritetslagen istället bör innehålla en hänvisning till regleringen i skollagen. Ett liknande förslag läggs fram beträffande den enskildes rätt att erbjudas äldreomsorg.

Äldreomsorg på finska, meänkieli och samiska utanför respektive förvaltningsområde föreslås i den mån kommunen har tillgång till språkkunnig personal utsträckas till omsorg på romani chib och jiddisch och att kommuner utanför förvaltningsområdena bör vara skyldiga att sträva efter att erbjuda äldreomsorg på motsvarande nivå som den inom förvaltningsområdena. Regleringen om språk bör kompletteras med en föreskrift för kommunen att inom ramen för verksamhet på minoritetsspråk särskilt beakta de äldres behov av att kunna upprätthålla sin kulturella identitet.

Beträffande biståndsbedömningen föreslår utredningen att det bör införas en skyldighet för kommuner i förvaltningsområdena att informera alla som ansöker om äldreomsorg om kommunens skyldighet att erbjuda äldreomsorg på minoritetsspråket på det sätt kommunen själv bedömer är lämpligt och att motsvarande skyldighet bör gälla rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk utanför förvaltningsområden i den mån kommunen har möjlighet att erbjuda sådan omsorg. För att höja kunskapen hos de som arbetar med biståndsbedömning anser utredningen att ett nytt krav bör läggas till i målen för examensbeskrivningen för socionomexamen (se kursivering):

Värderingsförmåga och förhållningssättvisa

-förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, *inklusive de nationella minoriteternas särskilda rättigheter i fråga om språk och kultur, [...]*

I utredningen föreslås utökad samverkan med andra kommuner, inventering av kunskaper hos personalen och språkutbildningar och språkstöd till anställda i kommuner för att stärka kompetensen samt att minoritetsspråk bör på samma sätt som andra specialkunskaper vara meriterande vid såväl anställning som lönesättning.

Utredningen anser därutöver att regeringen bör överväga att ge Skolverket i uppdrag att utöka utbudet av utbildningsmaterial om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.

Avslutningsvis fastställs i utredningen att, det enligt proportionalitetsprincipen ska prövas om skälen för lagstiftning motiverar det eventuella intrång i den kommunala självstyrelsen som regleringen kan innebära. Detta innefattar en skyldighet att undersöka om syftet kan uppnås på ett sätt som är mindre ingripande för självstyrelsen. Av finansieringsprincipen följer bl.a. att staten inte bör ge kommuner och landsting nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa med annat än höjda skatter. Staten ska således i princip kompensera kommunerna ekonomiskt i sådana situationer.

Solna stad

Solna stad ingår sedan 2010 i förvaltningsområdet för finska. Staden har en samordnare för arbetet med nationella minoriteter i staden, tjänsten är placerad på stadsledningsförvaltningen. Stadens kontaktcenter har finsktalande personal och regelbundna kartläggningar över språkkunskaper hos personalen görs internt.

2016 öppnade en finsk-svensk förskoleavdelning på Thors förskola och idag är åtta av de tio platser som är vikta för finsktalande barn tillsatta och två finsk-svensktalande pedagoger arbetar på avdelningen.

Staden samarbetar med två entreprenörer inom äldreomsorgen, FSB Finsk Omsorg för hemtjänst samt Hannahemmet/Hannakoti för vård- och omsorgsboende. Regelbundna informationsinsatser till solnaborna görs genom stadens analoga och digitala kommunikationskanaler.

Solna stad samarbetar och nätverkar idag med andra kommuner vid rekrytering av personal på minoritetsspråk exempelvis inom modersmålsundervisningen. Samarbetet har varit en nyckelfaktor för att möjliggöra t ex modersmålsundervisning på finska. Regelbundna inventeringar av språkkunskap av personal inom förskola/skola samt inom äldreomsorgen genomförs. Även andra kompetensområden inventeras. Språkkurser/utbildningar har också erbjudits till förskolepersonal och studieresor till andra kommuner har realiserats.

Stadsledningsförvaltningens synpunkter

Stadsledningsförvaltningen stödjer utredarens förslag till att nuvarande ordningen med statsbidrag för merkostnader i förvaltningsområden bör behållas och att bidraget även i fortsättningen ska användas för merkostnader som tillkommer genom minoritetslagen. Finansieringsprincipen gäller, vilket innebär att en förutsättning är staten måste öka anslagen om merkostnaderna blir större än vad dagens merkostnader är. Om ansvaret för verksamheterna läggs på fler än en statlig huvudman, vilket är förslaget, måste statsbidraget harmonisera med de krav som de statliga huvudmännen ställer upp. Det bör tydliggöras hur detta ska utformas.

Stadsledningsförvaltningen välkomnar förslaget om att ge Skolverket uppdraget att i samråd med berörda myndigheter och organisationer, ta fram stöd om förskola på minoritetsspråk i förvaltningsområde, samt fortbildning och annat metodstöd för förskollärare och annan personal som arbetar med språkrevitalisering. Ett utökat utbud av utbildningsmaterial skulle underlätta och skapa ytterligare stöd för huvudmännen att leva upp till uppdraget som finns angivet i de övergripande målen och riktlinjerna till läroplanerna.

Solna stad uppfyller idag kravet som den föreslagna omformuleringen av föreskriften "hela eller delar av verksamheten" inom förskola till "en väsentlig del" skulle innebära. Stadsledningsförvaltningen anser att förslaget är positivt. Enligt lag ska kommunen erbjuda plats i en kommunal förskola inom 4 månader från det att vårdnadshavare har anmält behov. Det kan vara svårt för staden att erbjuda plats inom 4 månader på en tvåspråkig (finsk-svensk) avdelning. Således anser stadsledningsförvaltningen att förslaget inte är rimligt i denna del, utan förespråkar en mer flexibel ordning.

Stadsledningsförvaltningen anser att det vore bra att rätten till förskola på finska, meänkieli och samiska i förvaltningsområdena fördes in i skollagen och att minoritetslagen istället innehöll en hänvisning till reglering i skollagen. Detsamma gäller den enskildes rätt till äldreomsorg på minoritetsspråk och att detta bör regleras i socialtjänstlagen. Regleringen skulle göra det tydligare för huvudmännen att leva upp till de åtaganden som lagen föreskriver och erbjuda minoritetsspråk till barn, elever och brukare. Solna stad arbetar redan idag på ett sätt som förverkligar åläggandena i minoritetslagen. Det som bör tydliggöras ytterligare är hur kopplingen till statsbidraget utformas utifrån de två myndigheternas riktlinjer och krav.

Stadsledningsförvaltningen anser att det är positivt att inom ramen för verksamhet på minoritetsspråk särskilt beakta de äldres behov av att kunna upprätthålla sin kulturella identitet. Förvaltningen är positiv till förslaget beträffande informationskyldighet om äldreomsorg. Solna stad informerar kontinuerligt Solnabor om rätten till äldreomsorg på finska genom stadens kommunikationskanaler samt genom tidningsbilagor och annonser.

Stadsledningsförvaltningen ställer sig positivt till förslaget om samverkan mellan kommuner, då staden redan arbetar i denna inriktning.

Carolina Pettersson
Avdelningschef kommunikation,
kansli och upphandling

Tina Finnäs
Minoritetssamordnare